

Okul Öncesi Eğitim Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Review of Postgraduate Theses in The Field of Preschool Education

Merve KAYA DAŞIK¹

İbrahim Yaşar KAZU²

Öz

Okul öncesi eğitimin bireysel ve toplumsal gelişimdeki rolü, bu alanda yapılan çalışmaların sistematik olarak incelenmesini gerekli kılmıştır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de 2013-2024 yılları arasında okul öncesi eğitim konusunda yapılan lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenlere göre eğilimlerini belirleyerek dağılımını incelemektir. 2013 ve 2024 yıllarındaki program değişikliği bu araştırmanın başlangıç ve bitiş aralık tarihini belirlemede ölçütlerden biri olmuştur. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada lisansüstü tezler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu çalışmada 2013 ve 2024 yılları arasında yazılmış 31 doktora, 365 yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 396 tez incelenmiştir. İnceleme tezin türü, yazıldığı yıl, üniversite, araştırma yöntemi, araştırma deseni, örneklem büyüklüğü, veri kaynağı kitlesi ve konu dağılımları olmak üzere sekiz alt başlık içerisinde yapılmıştır. Bu alt başlıklar oluşturulurken literatürde yapılan çalışmalar incelenmiş bu doğrultuda oluşturulmuş, veriler analiz edilip tablolastırılarak frekans ve yüzdelik dilimleri hesaplanmıştır. Analiz sonuçları okul öncesi eğitim üzerine yazılan tezlerin en çok 2019 yılında yazıldığını göstermektedir. En fazla tez yazılan konu dağılımının Okul Öncesi Eğitim Programları ve Modelleri üzerine olduğu görülüp bu durumun belirlenen yıl aralıkları içerisinde gerçekleşen program değişikliklerinden ve araştırmacıların bu program değişiklikleri ile ilgili yeni araştırmalar yapmak istemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Araştırma eğilimleri, içerik analizi, lisansüstü tezler, okul öncesi eğitim, tez inceleme.

Abstract

The role of preschool education in both individual and societal development has rendered it a prominent area of academic inquiry. As a result, the need has arisen for systematic review of studies conducted in this field. Consequently, the need for systematic examination of studies conducted in this area has emerged. This study aims to investigate the distribution and identify the prevailing trends of postgraduate theses on early childhood education in Türkiye between 2013 and 2024 based on various variables. The curriculum reforms implemented in 2013 and 2024 served as criteria for determining the starting and ending years of this research. In this qualitative study, postgraduate theses were analysed using the content analysis method. A total of 396 theses, comprising 31 doctoral dissertations and 365 master's theses produced between 2013 and 2024, were examined. The analysis was structured around eight subcategories: type of thesis, year of publication, university, research method, research design, sample size, data source group, and topic distribution. These subcategories were established by reviewing previous studies in the literature, and the collected data were analyzed, tabulated, and their frequencies and percentages calculated. The results of the analysis show that the highest number of theses on early childhood education were written in 2019. It was observed that the majority of the theses focused on Early Childhood Education Programs and Models. This pattern is likely shaped by the curriculum changes introduced in the specified years and the researchers' interest in exploring the effects of these revisions through new studies.

Keywords: Research trends, content analysis, postgraduate theses, preschool education, thesis review.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, mervekaya239506@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0007-3713-7173>, <https://ror.org/05teb7b63>

² Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, iykazu@firat.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-1039-0482>, <https://ror.org/05teb7b63>

Giriş

İlkçağlardan itibaren çocuğun eğitimi ve ailenin üzerinde durulan düşünce yapısı orta çağdaki sıkı disiplin anlayışına kadar sürmüştür. 17. ve 18. yüzyıllara gelindiğinde bugünkü modern ve çağdaş eğitim sisteminin temelleri çeşitli bilim insanlarının görüşleri çerçevesinde oluşturulmuştur. Okul öncesi dönem çocuğunun tecrübeleri aracılığıyla öğrenmeleri üzerinde duran Rousseau'nun görüşünde insanın özünde iyi olduğunu savunur. Pestalozzi ise çocuklardaki gizil güç kavramına odaklanarak var olan yeteneklerinin ilerletilmesini savunur. Fröbel'in öncülüğünde çocuk bahçesi anlamına gelen 'Kindergarten' isimli ilk okul öncesi eğitim kurumu ile de eğitim sürecinin önemi üzerinde durulmuştur (Doğan, 2012). Bu görüşlerin bugünkü okul öncesi eğitim alanı ve eğitim kurumlarını şekillendirdiği ve ilham kaynağı oluşturduğu söylenebilir.

Toplumu etkileyen değişimlere bakıldığında büyük paylardan birini eğitim almaktadır. Eğitim sistemlerindeki değişiklikler yalnızca bireyi değil aynı zamanda tüm toplumu ve paydaşlarını da tüm yönüyle etkilemektedir (Erol, 2011). Eğitim sisteminin en alt kademesi olan okul öncesi eğitimin, tarihsel gelişim sürecinde pek çok evre ve program değişiklikleri yapıldığı görülmektedir. Eğitim politikalarındaki değişiklikler, reformlar ve ekonomik ilişkiler farklı dönemlerde okul öncesi eğitim alanının gelişimine katkı sağlamıştır (Özdemir vd. 2021).

Türkiye'de okul öncesi eğitimin gelişim ile değişim süreci incelendiğinde, özellikle 19. yüzyıldan itibaren eğitime, çocuğa atfedilen değerin değişmeye, giderek artmaya başladığı görülmektedir. Cumhuriyet öncesi döneme bakıldığında anaokulu görevini kısmen de olsa yerine getiren Sıbyan mektepleri, Darül Eytam-ı Osmani, Islahhaneler ve Darüleytamlar bulunmaktaydı. Anaokullarının kuruluşu ülkemizde 2. Meşrutiyetin öncesine kadar gittiği, ancak resmi olarak Balkan savaşlarından sonra kurulduğu bilinmektedir (Aral vd. 2011; Deretarla Gül, 2008). Osmanlı döneminde okul öncesi eğitimin gelişimine katkı sağlayan ilk girişimlerden biri, Satı Bey'in İstanbul Beyazıt'ta özel bir çocuk yuvası açmasıyla gerçekleşmiştir. Bu dönemde kurumsallaşmaya yönelik bir diğer önemli adım ise, Kazım Nami Duru'nun Balkan ülkelerine yaptığı ziyarette çocuk bahçesi öğretmeni yetiştiren okulları incelemesi ve bu incelemeler sonucunda Selanik'te bir anaokulu sınıfı açmasıdır (Akyüz, 1996; akt. Çelik ve Gündoğdu, 2007). Cumhuriyet döneminin ilk yılları incelendiğinde dönemin şartlarından dolayı okul öncesi eğitim kurumlarında herhangi bir ilerleme görülmemiştir.

1950'li yıllardan itibaren okul öncesi eğitimin sürekli eğitime dönüşmesi ve geliştirilmesi için çeşitli adımlar atıldığını belirten Işıkoğlu vd. (2021), özellikle Türk eğitim politikaları üzerinde etkili olan Kalkınma Planları ve Millî Eğitim Şûralarında okul öncesi eğitimin yer aldığını ancak okul öncesi eğitimin diğer eğitim kademelerinin gölgesinde kalması ve kaynak yetersizliği gibi nedenlerle okullaşma oranının istenilen düzeye ulaşamadığını belirtmektedir. Bununla birlikte okullaşmadaki niceliksel artışın önemsenmesi, var olan okul öncesi eğitim kurumlarındaki kalite ve nitelik sorunlarını geri plana itmiştir. Okul öncesi eğitimin bir gündem maddesi olarak yer aldığı ilk Millî Eğitim Şûrasının 4-14 Şubat 1953 tarihli V. Millî Eğitim Şûrası olduğu görülmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 1953). Bu şûra raporunda okul öncesi eğitim ve anaokullarının programlarının ve yönetmeliğinin incelendiği görülmektedir. Okul öncesi eğitim alanına genel bir bakış açısının yer aldığı XIV. Millî Eğitim Şûrasında (MEB, 1993) okul öncesi eğitimin geliştirilip yaygınlaştırılması, eğitim kurumu tanımı, görev alan personelin görev ve sorumlulukları, ana ve baba okulu gibi uygulamalar ve kapsamlı kararlar alındığı görülmektedir. 1995 yılında Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne katılımı ile okul öncesi eğitim alanında hızlı gelişmeler yaşandığı dikkat çekmektedir (Bardak, 2024). 2000'li yıllarda gerçekleştirilen 2006, 2010, 2014 ve son olarak 2021 Millî Eğitim Şûralarında; okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, öğretmen yetiştirme ve okul öncesi öğretmenliği programlarının geliştirilmesi, fırsat eşitliği sağlanarak dezavantajlı

çocukların eğitim sürecine dahil edilmesi, okul-aile iş birliğinin güçlendirilmesi, değerler eğitimi ve Türkçenin doğru kullanımına yönelik vurgular ön plana çıkmıştır. Bu temaların şûra kararlarında sürekli yer alması, okul öncesi eğitime verilen önemin yıllar içinde arttığını ve bu alanın bir eğitim politikası niteliği kazandığını göstermektedir (MEB, 2021). Uluslararası kuruluşların okul öncesi eğitime ilişkin raporları incelendiğinde, UNICEF'in (2019) yayımladığı raporda, erken çocukluk döneminin kritik bir gelişim süreci olduğuna dikkat çekerek, bu döneme yatırım yapılması gerektiği konusunda ülkelere çağrıda bulunmaktadır. Raporda, erken çocukluk eğitiminin hem kız hem de erkek çocuklar için yaşam boyu öğrenme ve başarıların temelini oluşturduğu vurgulanmaktadır. OECD (Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı), 2024 raporunda üye ülkelerde okul öncesi eğitime kayıt oranlarının önceki yıllara kıyasla arttığı belirtilmekte; ancak bu artışın, erken çocukluk eğitiminin başlama yaşı ve finansman durumu gibi faktörlere bağlı olarak ülkeler arasında farklılık gösterdiği vurgulanmaktadır. Bu rapora göre Türkiye'deki erken çocukluk eğitimine yönelik uygulanan kamu politikaları ve okullaşma oranı üzerine önemli gelişmeler sağlanmış, mali kaynakların eğitim giderlerine harcanması hususunda katkı sağlanmıştır.

Okul öncesi eğitim Türkiye'de zorunlu olmasa da son yıllarda yaygınlaştırılması ve önemi hususunda bir gayret olduğu görülmektedir (Ayyıldız & Bilici Albayrak, 2020; Sak vd. 2020; Kırık & Kazu, 2019). Okul öncesi eğitim, bireyin sonraki gelişim dönemlerini anlamlı düzeyde etkileyen ve akademik başarı ile yaşam başarısının temellerini oluşturan kritik bir eğitim basamağıdır (Kazu & Kaplan, 2023). Bu önemin artmasıyla eğitimin önemli bir ögesi olan yükseköğretim bünyesindeki üniversite programlarında değişiklikler olmuştur. Üniversite bünyesinde bulunan enstitülerde lisansüstü alanlarda eğitimler verilip her yıl çok sayıda tez çalışmaları literatüre katılmaktadır (Ahi & Kıldan, 2013). Her geçen yıl alan yazına katılan lisansüstü tezler ile diğer tüm disiplinlerde olduğu gibi okul öncesi eğitim alanında da yeni bakış açıları kazandırma, mevcut durumu ortaya koyma ve alanın güncel ihtiyaçlarını belirleme gibi konularda alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Alan-yazın incelendiğinde, okul öncesi eğitim alanında farklı yıllarda ve çeşitli değişkenler doğrultusunda gerçekleştirilen çok sayıda lisansüstü çalışma bulunduğu görülmektedir. Lisansüstü tezlerde, okul öncesi eğitim alanında oyun, eğitim ortamları, drama gibi belirli temaların yanı sıra alana bütüncül bir perspektifle yaklaşan çalışmaların da yer aldığı görülmektedir (Can Yaşar & Aral 2011; Ahi ve Kıldan, 2013; Kaytez & Durualp 2014; Şahin & Bartan 2017; Erbil Kaya vd. 2022). Bu çalışmalar, belirli yıllar aralığında yapılmış lisansüstü tezleri incelemiş olup, birçok tezde deneysel ve nitel araştırma yöntemlerinin öne çıktığı görülmektedir. Tezlerin büyük bir kısmı, Ankara, Hacettepe ve Gazi gibi büyükşehirlerdeki köklü üniversitelerde yürütülmüş; araştırmalar ise genellikle Türkiye'nin sınırlı sayıda iliyle sınırlı kalmıştır. İncelenen tezlerin önemli bir bölümü, doğrudan çocuklarla yapılan uygulamalara dayanmaktadır. Okul öncesi eğitim alanında yürütülen bu tezlerin belirli temalarda yoğunlaştığı; buna karşılık sağlık, çevre, beslenme ve eğitim yaklaşımları gibi bazı konuların ise görece daha az çalışıldığı tespit edilmiştir.

Okul öncesi eğitimin çok yönlü yapısı, yalnızca eğitim alanında değil; sağlık, mimarlık, politika gibi farklı disiplinlerde çalışan araştırmacılar için de geniş bir perspektif ve zengin bir araştırma alanı sunmaktadır. Okul öncesi eğitimin ulusal düzeyde yaygınlaşması ve değerinin anlaşılması için alanda ihtiyaç duyulan konuların yerinde ve doğru belirlenmesi önemlidir. Bu yüzden bu alanda son yapılan çalışmaların detaylı incelenmesi ve mevcut durumu ortaya koyması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada amaç, Türkiye'de 2013-2024 yılları arasında okul öncesi eğitim alanında yapılan doktora ve yüksek lisans tez çalışmalarını belirli değişkenlere göre incelemektir. Yılların başlangıç ve bitiş aralığı 2013 yılında gerçekleştirilmiş olan okul öncesi eğitim

programındaki değişiklik (MEB, 2013) ve 2024 yılında gerçekleşen iki program değişikliği (MEB, 2024_a; MEB, 2024_b) göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Bu alışma ile, son 11 yılda okul öncesi eğitim alanında yapılmış erişilebilen lisansüstü tezlerin içerik analizi yapılarak; literatüre yeni bir bakış açısı kazandırılması, akademik ilgi alanlarının ve araştırma boşluklarının belirlenmesi ile mevcut durumun ortaya konulması hedeflenmiştir. Ayrıca, 2013 ve 2024 yıllarında gerçekleştirilen program değişikliklerinin akademik çalışmalara nasıl yansıdığına ortaya konulması, eğitim politikalarının etkililiğinin değerlendirilmesi ve uygulamaların yönlendirilmesi açısından önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bir bilim alanı dalında yapılan araştırmaların önemine odaklanan Şahin ve Bartan (2017) alışılan araştırmaların sayısının çoğalmasını ve yapılan çalışmaların çeşitli özelliklere göre derlenmesini genel bir dünya görüşü sağladığından gerekli görmektedir. Bu tür incelemelerin belirli aralıklarla yinelenerek gerçekleştirilmesi, alan yazındaki gelişmeleri izleme, araştırma boşluklarını belirleme ve araştırma eğilimlerini değerlendirme açısından önem taşıdığı düşünülmektedir. Okul öncesi eğitim gibi hızla gelişen bir alanda akademik çalışmaların sayısının her geçen gün artması, kapsamının geniş olması, toplumun hemen hemen tüm paydaşlarını doğrudan etkilemesi, araştırmacılara güncel verilerin sunulmasını önemli kılmakta, bu çalışmanın alana ve okul öncesi eğitim alanında araştırma yapacak kişilere katkı sağlayıp rehber olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda okul öncesi eğitime konu olan çalışmalar incelenirken aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

2013-2024 yılları arasında okul öncesi eğitim ile ilgili lisansüstü tezlerin;

- Tez türüne göre dağılımı nasıldır?
- Yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Yapıldığı üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- Araştırma yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?
- Araştırma desenlerinin dağılımları nasıldır?
- Veri kaynağı kitlesine göre dağılımları nasıldır?
- Örneklem büyüklüklerine göre sayısal dağılımı nasıldır?
- Konu dağılımları nasıldır?

1. Yöntem

1.1. Araştırma Modeli ve Kapsamı

Bu araştırmanın yöntem seçiminde nitel araştırma metodu kullanılmıştır. Nitel araştırma; bireylerin ve toplumu oluşturan grupların yaşadıkları toplumsal veya insani durum, olaya atfettikleri anlama odaklanan araştırma yaklaşımdır. Bu yaklaşımda veriler çoğunlukla katılımcının bulunduğu doğal ortamda toplanır; elde edilen veriler özelden genele temalara dönüştürecek şekilde analiz edilir ve nihayetinde araştırmacı tarafından yazılan esnek yorumlaması olan bir rapor içerir (Karabulut, 2021). Bu çalışmanın deseni doküman incelemesidir. Doküman incelemesi, yazılı metinlerin içeriğini disiplinli ve sistematik bir yöntemle incelemeye yönelik bir araştırma tekniğidir (Wach & Ward, 2013). Bu çalışmanın evrenini, 2013-2024 yılları aralığında Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında yapılmış doktora ve yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Tezlere, 18 Aralık 2024 tarihinde Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanında, 2013–2024 yılları arasında yayımlanmış ve “okul öncesi eğitim” anahtar sözcüğüyle yapılan arama sonucunda ulaşılmıştır. Tarama sonucunda 398 teze ulaşılmıştır. Tezlerin 365 tanesi yüksek lisans, 31 tanesi doktora, 2 tanesi tıpta uzmanlık düzeyinde yayınlanmıştır. Tıpta uzmanlık alanında yapılan çalışmalar belirlenen ölçütlere uymadığından bu tezlere yer verilmemiştir. Dolayısıyla bu çalışma, 2013-2024 yılları arasında, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında bulunan, erişime açık 396 lisansüstü tez çalışması ile sınırlıdır. Çalışma, Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik

Kurulu'nun 22.04.2025 tarih ve 24.04.2025-33833 nolu yazısı ile etik açıdan uygun görülmüştür. İncelenen bu tezler amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Gürbüz ve Şahin (2018) amaçlı örnekleme tekniğini araştırmacının kendi gözlemlerinden hareketle araştırma yargısına uygun geldiğini düşündüğü belirli özellikleri taşıyan deneklerin seçildiği örnekleme şeklinde açıklamaktadır. Amaçlı örneklemede ölçüt, gözlem yapılacak kişilerin, olayların, durumların belli niteliklere göre değerlendirilip örnekleme dahil edilmesidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2024). Bu araştırma için daha önceden belirlenmiş ölçütler şunlardır:

- Tezler yüksek lisans ve doktora düzeyinde olmalıdır.
- Tezlerin konusu “okul öncesi eğitim” yıl aralığı “2013 -2024” yılları arası olmalıdır.

1.2. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanma aşamasında tezler çeşitli kategorilere ayrılarak tezin başlığı, özet, yöntem ve analiz bölümleri titizlikle incelenerek araştırılmıştır. Özet ve yöntem bölümlerindeki eksiklikler veya yazılmayan bilgiler için tam metinler incelenerek veri üzerindeki eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır. Tezler pdf formatında bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Her aktarılan tez, birden başlayarak numaralandırılmıştır. Araştırmacı önceden alanda hazırlanmış tez inceleme formlarını inceleyerek Word ve Excel tabloları ile bir form oluşturmuştur. Bu formun içeriğinde tezler; tür, yıl, üniversite, araştırma yöntemi, araştırma deseni, veri kaynağı kitlesi, örneklem büyüklüğü ve konu dağılımları değişkenlerine göre düzenli bir şekilde incelenmiştir. Nihai olarak veri toplama ve analiz sürecinin ardından elde edilen bulgular tablo ve grafik haline getirilerek tamamlanmıştır. Bu tablo ve grafiklerle tezlerdeki genel eğilim ve çeşitlilikler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bulguların yorumları neticesinde araştırma sonuçları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışma süresince etik kurallara ve yayın etiği ilkelerine uyulmuş olup farklı çalışmalara atıf yapılırken yayın kuralları gözetilerek kaynakçada sunulmuştur.

1.3. Verilerin Analizi

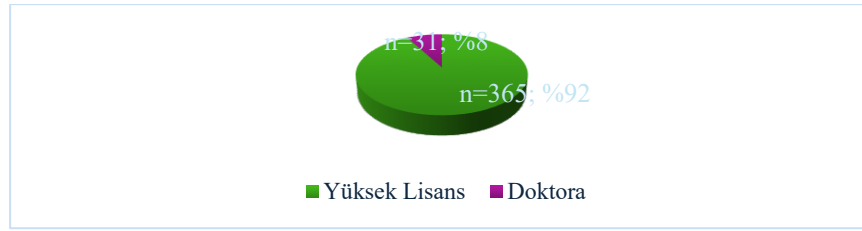
Bu araştırmada, belirli değişkenler temel alınarak seçilen 396 tez, verilerin sistematik bir biçimde özetlenmesini ve yorumlanmasını amaçlayan betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Genel bir çerçevede Karakaya Özyer (2022), betimsel analiz yöntemini; nitel araştırmalarda derinlemesine çözümleme gerektirmeyen ya da yüzeysel düzeyde incelemenin yeterli olduğu durumlarda tercih edilen uygun bir yaklaşım olarak tanımlamaktadır.

2. Bulgular ve Yorum

Bu çalışmada temel amaç okul öncesi eğitim alanında yapılmış 2013 ve 2024 yılları arasındaki çalışmaların eğilimlerini belirlemeye çalışıp, yapılmış çalışmalar hakkında genel bir görüşe sahip olup, alan hakkında çalışacak araştırmacılara da fikir vermesi açısından yardımcı olmaktır. Araştırmanın bu bölümünde incelenen tezlere yapılan içerik analizi neticesinde elde edilen veriler araştırma soruları kapsamında düzenlenip grafik ve tablolar haline getirilerek sunulmaya ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

2.1. Tezlerin Türüne İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci sorusu ‘2013-2024 yılları arasında okul öncesi eğitim ile ilgili yapılmış çalışmaların tez türüne göre dağılımı nasıldır?’ şeklinde ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin tez türüne göre dağılımı Grafik 1 de verilmiştir.

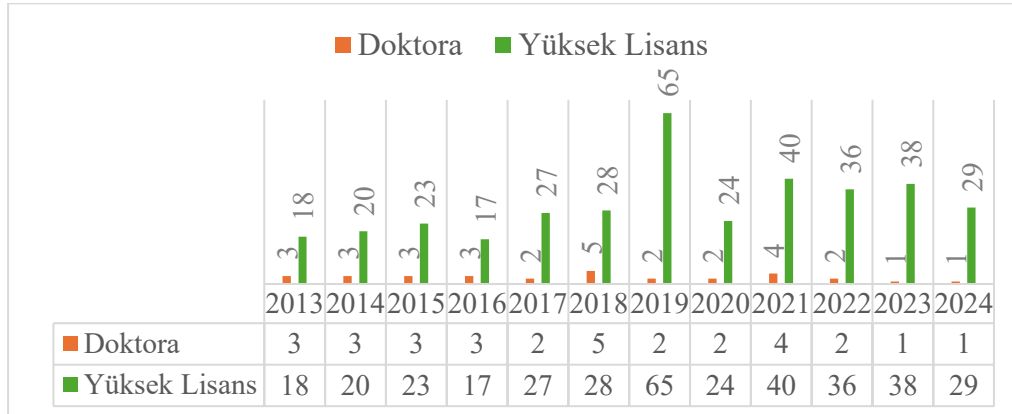

Grafik 1. Lisansüstü Tezlerin Tez Türlerine Göre Dağılımı

Grafik 1 incelendiğinde okul öncesi eğitim üzerine yapılan lisansüstü tezlerin dağılımı görülmektedir. Grafik 1'e bakıldığında lisansüstü tezlerin 365 tanesi (%92) yüksek lisans alanında, lisansüstü tezlerin 31 tanesi (%8) doktora alanında yazılmıştır. Yüksek lisans programlarının çoğu üniversite ve enstitülerde açılmış olması ve öğrenci alım sayılarının doktora nazaran daha çok olması, yüksek lisans alanında tez sayısının fazla olmasının sebebi olarak söylenebilir. Aynı zamanda araştırmaların ağırlıklı yüksek lisans düzeyinde yapılması, uygulamaya yönelik çalışmaların ve geniş katılımlı araştırmaların tercih edildiğini göstermektedir. Doktora programlarının her üniversite ve enstitü bünyesinde olmaması aynı zamanda akademik kadronun doktora programlarını açmaya uygun olmaması gibi faktörlerden dolayı doktora tezlerinin sınırlı sayıda yayınlanmasına neden olduğu söylenebilir.

2.2. Tezlerin Yapıldığı Yıllara İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci sorusu “2013-2024 yılları arasında okul öncesi eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?” şeklinde ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitim üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı Grafik 2 de verilmiştir.

Grafik 2. Okul öncesi eğitim üzerine yapılan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı

2013-2024 yılları arasında yapılan lisansüstü tezleri gösteren Grafik 2 incelendiğinde, okul öncesi eğitim konusunda en fazla çalışmanın sırasıyla 2019 (%16,92), 2021 (%11,11) ve 2023 (%9,85) yıllarında yapıldığı görülmektedir. Yine okul öncesi eğitim konusunda en az çalışmanın ise 2016 (%5,05) yılında yapıldığı görülmektedir. 2019 yılında yapılan tez sayısının diğer yıllara göre daha fazla olması, Covid-19 pandemisinin etkisiyle açıklanabilir. Pandemi sürecinde tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de uzaktan eğitime geçilmesi, öğrenci ve araştırmacılara daha rahat ve erişilebilir çalışma koşulları sağlamış; bu durum akademik üretkenliği artırarak tez sayısında belirgin bir artışa yol açmış olabilir. 2013 yılında gerçekleşen program değişikliği ile lisansüstü tezlerde sistematik olarak olmasa da bir artış olduğunu söylemek mümkündür. 2024 yılı içerisinde gerçekleşen program değişikliklerinin sonraki yıllarda çalışma yapacak araştırmacılara pek çok konu alanı sunacak olması sebebiyle ilerleyen yıllarda yazılacak olan lisansüstü tezlerde bir artışa sebep olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

2.3. Tezlerin Yapıldığı Üniversitelere İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü sorusu ‘2013-2024 yılları arasında okul öncesi eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversitelerin dağılımı nasıldır?’ şeklinde ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitim üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversitelerin dağılımları Tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1. Okul öncesi eğitim üzerine yapılan lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı

Üniversite	DR	%	YL	%	Üniversite	DR	%	YL	%
Abant İzzet Baysal	-	-	5	1,37	İstanbul Bilim	1	3,23	-	-
Adıyaman	-	-	1	0,27	İstanbul Gelişim	-	-	2	0,55
Adnan Menderes	1	3,23	2	0,55	İstanbul Kültür	-	-	3	0,82
Akdeniz	-	-	2	0,55	İstanbul Teknik	-	-	1	0,27
Aksaray	-	-	4	1,10	İzmir Demokrasi	-	-	1	0,27
Anadolu	2	6,45	4	1,10	Karabük	-	-	2	0,55
Ankara	1	3,23	8	2,19	Karadeniz Teknik	-	-	1	0,27
Atatürk	2	6,45	4	1,10	Karatay	-	-	2	0,55
Avrasya	-	-	1	0,27	Kastamonu	-	-	2	0,55
Bahçeşehir	-	-	9	2,47	Kırgız-Türk Manas	-	-	1	0,27
Balıkesir	-	-	4	1,10	Kırıkkale	-	-	1	0,27
Bartın	-	-	2	0,55	Kırklareli	-	-	3	0,82
Başkent	-	-	2	0,55	Kilis 7 Aralık	-	-	2	0,55
Beykent	-	-	2	0,55	Kocaeli	-	-	1	0,27
Biruni	-	-	1	0,27	Konya Teknik	-	-	2	0,55
Bozok	-	-	2	0,55	Maltepe	-	-	7	1,92
Bülent Ecevit	-	-	2	0,55	Marmara	3	9,68	19	5,21
Celal Bayar	-	-	1	0,27	Mehmet Akif Ersoy	-	-	4	1,10
Cumhuriyet	-	-	5	1,37	Mersin	-	-	3	0,82
Çanakkale 18 Mart	-	-	18	4,93	M. Sinan Güzel Sanat	-	-	2	0,55
Çankırı Karatekin	-	-	3	0,82	Mustafa Kemal	-	-	1	0,27
Çukurova	3	9,68	4	1,10	Necmettin Erbakan	-	-	9	2,47
Dicle	-	-	2	0,55	Okan	-	-	19	5,21
Dumlupınar	-	-	4	1,10	Ordu	-	-	1	0,27
Düzce	-	-	2	0,55	Osmangazi	1	3,23	-	-
Ege	-	-	3	0,82	Ömer Halisdemir	-	-	3	0,82
Erciyes	-	-	8	2,19	Pamukkale	1	3,23	4	1,10
Esenyurt	-	-	1	0,27	Recep Tayyip Erdoğan	-	-	1	0,27

Tablo 1. (Devam)

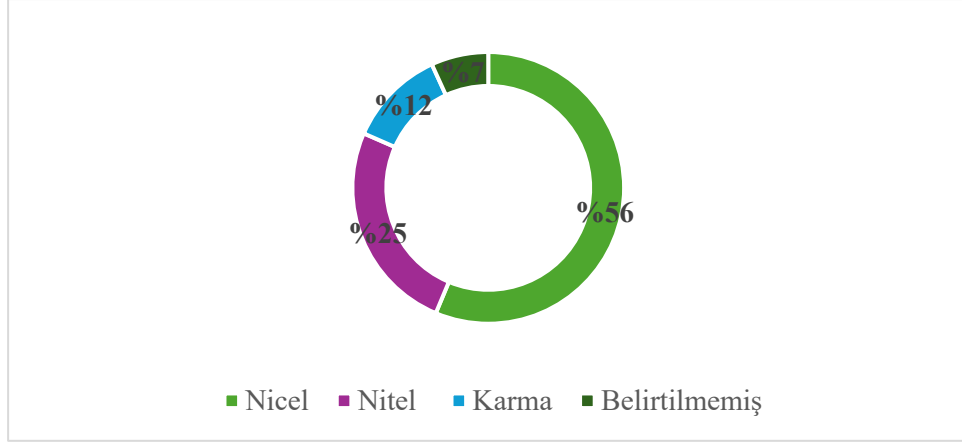
Fatih Sultan Mehmet	-	-	4	1,10	Sabahattin Zaim	-	-	3	0,82
Fırat	-	-	3	0,82	Sakarya	-	-	1	0,27
Gazi	9	29,03	47	12,88	Samsun 19 Mayıs	-	-	1	0,27
Gaziantep	-	-	3	0,82	Selçuk	-	-	11	3,01
Gaziosmanpaşa	-	-	4	1,10	Sıtkı Koçman	-	-	1	0,27
Gebze Teknik	-	-	1	0,27	Siirt	-	-	2	0,55
Girne Amerikan	-	-	1	0,27	Süleyman Demirel	-	-	1	0,27
Hacettepe	5	16,13	6	1,64	Sütçü İmam	-	-	3	0,82
Haliç	-	-	1	0,27	Trakya	-	-	8	2,19
Hasan Kalyoncu	-	-	3	0,82	Uludağ	-	-	7	1,92
Isparta Uyg. Bil.	-	-	1	0,27	Uşak	-	-	1	0,27
Işık	-	-	1	0,27	Üsküdar	-	-	6	1,64
İnönü	-	-	2	0,55	Yalova	-	-	1	0,27
İstanbul	-	-	3	0,82	Yeditepe	-	-	5	1,37
İstanbul 29 Mayıs	-	-	1	0,27	Yıldız Teknik	-	-	7	1,92
İstanbul Aydın	-	-	17	4,66	Yüzüncü Yıl	2	6,45	4	1,10
Zirve	-	-	2	0,55					
<i>Genel Toplam</i>					<i>31</i>		<i>365</i>		<i>100,00</i>

*DR= Doktora, *YL=Yüksek Lisans

Tablo 1'e bakıldığında lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımları açısından %14,14 ile Gazi Üniversitesi birinci sırada bulunurken, %5,56 ile Marmara Üniversitesi ikinci sırada yer almaktadır. Adıyaman, Avrasya, Biruni, Celal Bayar, Esenyurt, Gebze Teknik, Girne Amerikan, Haliç, Isparta Uygulamalı Bilimler, Işık, İstanbul 29 Mayıs, İstanbul Bilim, İstanbul Teknik, İzmir Demokrasi, Karadeniz Teknik, Kırgızistan Türkiye Manas, Kırıkkale, Kocaeli, Mustafa Kemal, Ordu, Osmangazi, Recep Tayyip Erdoğan, Sakarya, Samsun 19 Mayıs, Sıtkı Koçman, Süleyman Demirel, Uşak, Yalova Üniversiteleri ise %0,25 ile son sıralarda yer almaktadır. Bu tezlerin çoğunlukla belli başlı üniversitelerde (Gazi, Marmara, Hacettepe gibi) yapılmasında, bu üniversitelerin köklü, gelişmiş ve araştırma üniversiteleri olmasından, doktora ve yüksek lisans programlarının oturmuş yapıları ve aynı zamanda anabilim dalı içerisinde akademik personellerinin sayıca fazla olması, ünvanlarının ve deneyimlerinin bu programları açmaya yeterli olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bununla birlikte bu üniversitelerin olduğu şehirlerin büyükşehir ve metropol olması, örneklem grubuna kolay erişilebilir olması bu üniversitelerin sayısal anlamda öne çıkmalarını sağladığı düşünülmektedir. Bu tablo ile aynı zamanda okul öncesi eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin ülke çapında pek çok üniversite bünyesinde gerçekleştirildiğini göstermektedir. Okul öncesi eğitim alanına olan bu akademik ilginin bilime çeşitli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

2.4. Tezlerin Araştırma Yöntemlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü sorusu ‘2013-2024 yılları arasında okul öncesi eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?’ şeklinde ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitim üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımları Grafik 3 ve Tablo 2 de verilmiştir.

Grafik 3. Lisansüstü Tezlerin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Grafik 3 ve Tablo 2 incelendiğinde araştırma yöntemlerinin dağılımı açısından %56 ile nicel yöntem en çok çalışma yapılan araştırma yöntemi olurken; %25 ile nitel yöntem ikinci sırada yer almış, en az çalışma yapılan araştırma yöntemi olarak %12 ile karma yöntem olduğu görülmüştür. Belirtilmemiş yöntemler (%7) ise, bazı çalışmaların araştırma yöntemlerini açıkça tanımlamadığını ve bu durumun metodolojik açıdan şeffaflık boyutunda bir eksiklik oluşturduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Araştırma Yöntemlerine Göre Sayısal Dağılımları

Yöntem	DR	%	YL	%	Toplam	%
Nicel	16	51,61	207	56,71	223	56,31
Nitel	8	25,81	92	25,21	100	25,25
Karma	7	22,58	39	10,68	46	11,62
Belirtilmemiş	-	-	27	7,40	27	6,82
Toplam	31	100,00	365	100,00	396	100,00

*DR= Doktora, *YL=Yüksek Lisans

Tablo 2 incelendiğinde yapılan araştırmaların büyük bir kısmında nicel yöntemin tercih edilme sebebi; verilerin sayısal olarak toplanıp analiz edilmesi, ölçülebilir ve genellenebilir sonuçlara yönelim olması ile ilişkili olabilir. Çoğunlukla tarama modelinde gerçekleştirilen nicel araştırmalar, çalışmacılara geniş örneklem grubu ile veri toplama kolaylığı sağlaması, veri analizi boyutunda nesnel ölçütlerin kullanılması bu yöntemin tercih edilme sebebi olarak görülmektedir. Tablo 2’ye baktığımızda nitel araştırma yöntemlerine de kayda değer yönelim olduğu görülür. Bu, araştırmacıların anlam derinliği arayışını ve katılımcı deneyimlerine, algılarına odaklanma eğilimini ortaya koymaktadır. Bu durum bilhassa bireysel görüşmelerin yapıldığı öğretmen ve ebeveynlerle derinlemesine inceleme, gözlem veya doküman analizi gibi yaklaşımlarla alandaki zenginliğin ortaya konmasına katkı sağlamaktadır. Hem nicel hem de nitel verilerin birlikte kullanıldığı karma araştırma yöntemlerinin yoğun çalışma alanı ve zaman sınırlılığından dolayı daha az tercih edildiği söylenebilir. Karma yöntemlerin özellikle doktora düzeyinde daha fazla tercih edilmesi, doktora araştırmalarının çok boyutlu veri analizine ve hem nicel hem de nitel bulguların bütünlüğüne önem verdiğini göstermektedir.

2.5. Tezlerin Araştırma Desenlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci sorusu ‘2013-2024 yılları arasında okul öncesi eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin araştırma desenlerinin dağılımları nasıldır?’ şeklinde ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitim üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin araştırma desen dağılımları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Lisansüstü Tezlerin Araştırma Desenlerine Göre Sayısal Dağılımları

Araştırma Yöntemleri			Araştırma Desenleri				
	DR	YL	%		DR	YL	%
Nicel	16	207	56,31	Deneysel	6	29	8,84
				Korelasyonel	4	86	22,73
				Tarama	7	97	26,26
				Nedensel Karşılaştırma	-	5	1,26
Nitel	8	92	25,25	Durum	3	32	8,84
				Doküman İncelemesi	1	20	5,30
				Olgu Bilim	-	19	4,80
				Gömülü	1	-	0,25
				Eylem	2	1	0,76
				Tarihi	-	2	0,51
				Etnografi	1	-	0,25
				Açıklayıcı Sıralı	1	10	2,78
Karma	7	39	11,62	Eş zamanlı	1	8	2,27
				İç içe	-	1	0,25
				Birleştirme	-	3	0,76
				Müdahale	2	-	0,51
				Üçgenleme	2	1	0,76
				Belirtilmemiş	-	51	12,88
Toplam	31	365	100,00		31	365	100,00

*DR= Doktora, *YL=Yüksek Lisans

Okul öncesi eğitim alanında ele alınan lisansüstü tezlerin desen dağılımı incelendiğinde, tezlerde en çok tercih edilen araştırma desenlerinin sırasıyla 104 tez ile (%26,26) tarama modeli, 90 tez ile (%18,94) korelasyonel model, 35 tez ile (%8,84) durum çalışması, 35 tez ile (%8,84) deneysel desen, 21 tez ile (%5,30) doküman incelemesi, 19 tez ile (%4,80) olgubilim, 1” tez ile (%2,78) açıklayıcı sıralı karma desen, 9 tez ile (%2,27) eş zamanlı karma desende oluşturulduğu görülmüştür.

Tüm doktora tezleri incelendiğinde en sık kullanılan metodun 7 tez ile tarama modeli ve bunu 6 tez ile deneysel desenin takip ettiği görülmüştür. Tarama modelinin tercih edilmesi, doktora düzeyindeki araştırmalarda geniş örneklemeler üzerinden mevcut durumları belirleme, ilişkileri ortaya koyma ve genelleştirici sonuçlar üretme eğiliminin güçlü olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda okul öncesi eğitim konusunu ele alan doktora tezlerinin daha çok uygulamaya yönelik, müdahale programları geliştirmeye, etkisini ölçmeye ve nedensellik durumlarını ölçmeye yönelik deneysel desenin de tercih edildiği görülmektedir. Deneysel desenlerin doktora programlarında sıkça tercih edilmesi ileri seviye araştırma becerisi ve istatistiksel beceriler gerektirdiği düşünüldüğünden araştırmalarda sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Tüm yüksek lisans tezleri incelendiğinde ise en çok kullanılan metodun 97 tez ile tarama modeli olduğu görülmüştür. Bu durumun okul öncesi eğitim konusunu ele alan yüksek lisans tezlerinde belli bir grubun veya görüşün mevcut durumları, eğilimleri ve ilişkileri betimlemek amacıyla kullanıldığı söylenebilir. Yüksek Lisans tezlerinin yapısal özellikleri gereği sınırlı zaman, kaynak ve sınırlı deneysel imkanlar nedeniyle daha pratik ve uygulanabilir yöntemlere eğilim gösterdikleri söylenebilir. Ayrıca, yüksek lisans öğrencilerinin bilimsel olgunluk ve araştırma tecrübesi açısından henüz gelişim aşamasında olmaları, hata yapma riskinin diğer desenlere kıyasla daha düşük olduğu tarama araştırmalarına yönelmelerine neden olmaktadır. Bu bağlamda, tarama deseninin, yüksek lisans tezlerinde en çok tercih edilen yöntem olarak öne çıkması beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Bir diğer dikkat çeken araştırma deseni olan durum çalışması (%8,84), hem yüksek lisans hem de doktora düzeyinde ele alınmıştır. Derinlemesine bir analiz sunan durum çalışması okul öncesi eğitim konusunda nitel boyuta da önem verildiğini gösterir. Nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi (%5,30) ve olgubilim (%4,80) çalışmaları çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde ele alındığı görülmüştür. Bu durumun ulaşılabilir verilerle ilerleyen araştırmalar kullanılmasından, kapsamı sınırlı olduğu için yüksek lisans araştırmalarına daha uygun olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Doktora programlarından daha fazla kuram, derinlik ve çok boyutluluk beklendiği için bu desenlerin yeterli görülmediği ve bu alanda az sayıda tez çıkarıldığı söylenebilir.

Yapılan incelemeler sonucunda, toplam tezlerin %12,88’inde araştırma deseninin belirtilmediği görülmüştür. Bu eksikliğin özellikle yüksek lisans tezlerinde daha belirgin olduğu görülmektedir. Araştırma yöntem ve desenlerinin açık bir şekilde ifade edilmemesi, bilimsel çalışmaların metodolojik şeffaflığı açısından ciddi bir sorun oluşturmaktadır. Bilimsel yazım ilkeleri gereği, araştırma süreçlerinin ve tercih edilen yöntemlerin ayrıntılı biçimde sunulması beklenir. Bu bağlamda, desen belirtme eksikliği, çalışmanın güvenilirliğini ve tekrarlanabilirliğini olumsuz etkileyen önemli bir eleştiri noktası olarak değerlendirilebilir.

Karma yöntem kullanan tezler arasında, açıklayıcı sıralı desen (%2,78) ve eş zamanlı desen (%2,27) en çok tercih edilen desenler olarak öne çıkmaktadır. Araştırmaların sistematik ve aşamalı bir şekilde ilerlemesini isteyen araştırmacılar için uygun olan bu desenlerin, zengin veri üretimi, bilimsel geçerlilik ve güvenilir sonuçlar elde etme gibi avantajları sebebiyle tercih edildiği düşünülmektedir.

2.6. Tezlerin Veri Kaynağı Kitlesine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın altıncı sorusu ‘2013-2024 yılları arasında okul öncesi eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin veri kaynağı kitlesine göre sayısal dağılımı nasıldır?’ şeklinde ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitim üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin veri kaynağı kitlesine göre sayısal dağılımı Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Lisansüstü Tezlerin Veri Kaynağı Kitlesine Göre Sayısal Dağılımları

Veri Kaynağı Kitlesi		DR	YL	%
Öğrenci		14	91	26,52
Veli	Anne	2	17	4,80
	Baba	-	6	1,52
	Anne ve Baba	1	34	8,84
Öğretmen	Okul Öncesi Öğretmeni	13	131	36,36
	Sınıf Öğretmeni	-	3	0,76
	Özel Eğitim Öğretmeni	-	1	0,25
	Bilişim Teknolojileri	-	1	0,25
	Rehberlik	-	1	0,25
	Yönetici	1	26	6,82
Diğer		-	54	13,64
Toplam		31	365	100,00

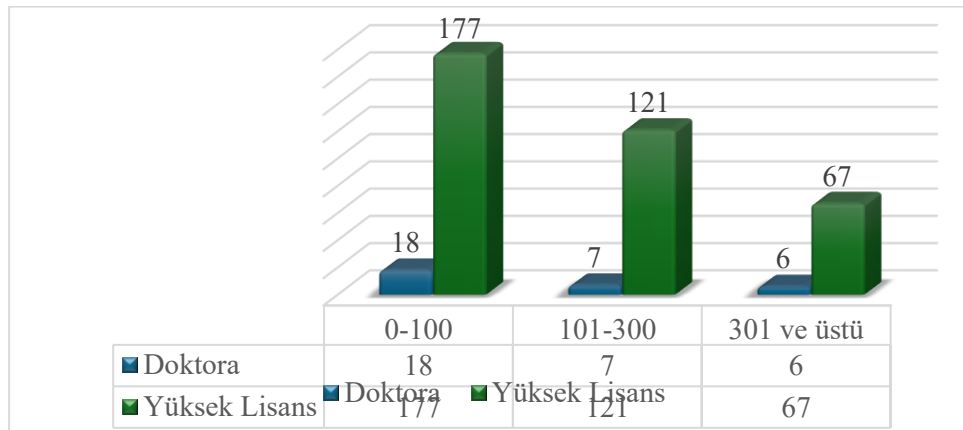
*DR= Doktora, *YL=Yüksek Lisans

Tablo 4 incelendiğinde doktora tezlerinde en fazla veri kaynağı kitlesinin 14 tez ile öğrenci kategorisinde yapıldığı, yüksek lisans alanında 137 tez ile öğretmen kategorisinde branş bazında ise okul öncesi öğretmenleri ile 131 tez yapıldığı görülmüştür. Veri kaynağı kitlesi

tercihleri göz önüne alındığında öğretmen ve öğrenci kaynaklı çalışmalara yönelim olduğu görülmektedir. Doktora tezlerinde öğrenci alanında daha fazla çalışma yapılması, uygulama boyutuyla çalışma imkânı bulmaları ve dolayısıyla çalışma yapan araştırmacıların bu kaynağı kitlesine yoğunlaştıklarını düşündürmektedir. Yüksek lisans tezlerinde ise okul öncesi eğitim alanında önemli bir katkısı olan öğretmenlere ulaşılabilirliğin kolay olmasından dolayı tercih edildiği, öğretmenlerin sınıf uygulamalarına ilişkin tecrübe ve görüşlerinin araştırmacılar açısından anlamlı görülmesinden dolayı bu kitle ile çalışıldığı düşünülmektedir. Veli veri kaynağı kitlesi incelendiğinde genel olarak %15,16'lık (anne, baba ve birlikte) bir oranla temsil edilmiştir. Özellikle anneler (%4,80) ve anne-baba birlikte (%8,84) veri kaynağı olarak öne çıkarken, babaların bağımsız katılımı oldukça düşüktür (%1,52). Bu sonuç, okul öncesi dönemde ebeveyn katılımının araştırmalarda önemli bir yer tuttuğunu, ancak babaların çalışmalarda daha sınırlı temsil ettiğini göstermektedir. Babaların veri kaynağı olarak az sayıda temsil edilmesi, aile katılımı çalışmalarında daha dengeli veri toplama gerekliliğini ortaya koymaktadır. En az çalışmanın yapıldığı veri kaynağı kitlesi 27 tez ile (%6,82) yönetici çalışma grubu olup, bu durumun okul öncesi eğitim kademesinde her okulda yönetici kadrosunun bulunmamasından ve örneklem grubunda istenilen yönetici sayısına ulaşılamamasından kaynaklandığı söylenebilir. Yönetici veri kaynağı kitlesinin okul öncesi eğitimde oldukça önemli rol aldığı düşünüldüğünde bu bulgunun eğitim liderliği, yönetim politikaları, yönetici algıları gibi konulara ilişkin araştırma eksikliği gösterdiği söylenebilir. Okul öncesi eğitimin çok boyutlu yapısı göz önüne alındığında diğer veri kaynağı kitlelerine yönelik (örneğin babalar, baba, diğer branş öğretmenleri) çalışmaların sayısının artırılması, alan yazın bütünlüğü bakımından önemli olacağı düşünülmektedir.

2.7. Tezlerin Örneklem Büyüklüğüne İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın yedinci sorusu ‘2013-2024 yılları arasında okul öncesi eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin örneklem büyüklüklerine göre sayısal dağılımı nasıldır?’ şeklinde ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitim üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin örneklem büyüklüklerine göre sayısal dağılımı Grafik 4’te verilmiştir.

Grafik 4. Lisansüstü Tezlerin Örneklem Büyüklükleri Bakımından Dağılımları

Grafik 4 incelendiğinde okul öncesi eğitimi alanında yapılan tezlerin örneklem büyüklüğüne göre dağılımları 3 kategoride toplanmıştır. 195 tezin 0-100 aralığında çalışıldığı, 128 tezin 101-300 aralığında çalışıldığı, 73 tezin ise 301 ve üstü aralığında çalışıldığı tespit edilmiştir. Bu bulgulara ilişkin; 0-100 aralığında çalışılan örneklem özellikle durum çalışması, deneysel desenlerde ele alınan küçük gruplar, gözleme dayalı ve dolayısıyla nitel ve nicel araştırmaların olağan bir sonucu olduğu söylenebilir. Doktora düzeyindeki çalışmaların da çoğunlukla bu grupta olması deney ve kontrol gruplu çalışmalara yer verildiği ve

derinlemesine araştırma yapıldığını göstermektedir. Orta büyüklükteki çalışmaların 101-300 aralığında örneklem üzerinde çalışıldığı düşünüldüğünde genellikle nicel ve tarama araştırmalarında daha geniş veri kaynağı kitlelerine ulaşmaya amaçladığı durumlarda kullanıldığı düşünülmektedir. 301 ve üstü kişi ile çalışılan örneklem büyüklüğü incelendiğinde daha büyük, ulaşılabilir veri kaynaklarına ve geniş örneklem kitlelerine ulaşmayı hedefleyen ilişkisel tarama, betimsel araştırmalar gibi desenlerin kullanıldığı çalışmalarla ilgili olduğu düşünülmektedir. Lisansüstü tezlerin örneklem büyüklükleri ele alındığında çoğunlukla küçük ve orta büyüklükte örneklem grubu ile çalışıldığı büyük örneklem grubunun da küçümsenmeyecek oranda yer aldığı görülmektedir.

2.8. Tezlerin Konu Dağılımına İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın sekizinci sorusu ‘2013-2024 yılları arasında okul öncesi eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin konu dağılımı nasıldır?’ şeklinde ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitim üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin konu dağılımları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Lisansüstü Tezlerin Konu Dağılımları

Konu	DR	%	YL	%	Toplam	%
Aile Katılımı ve Eğitimi	1	3,23	9	2,47	10	2,53
Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi	-	-	3	0,82	3	0,76
Davranışsal, Sosyal ve Duygusal Gelişim	5	16,13	39	10,68	44	11,11
Diğer Öğretmenlerin, Personellerin Algı ve Görüşleri	-	-	8	2,19	8	2,02
Dil, Okuryazarlık ve Matematik Eğitimi	2	6,45	16	4,38	18	4,55
Din, Değerler ve Karakter Eğitimi	1	3,23	12	3,29	13	3,28
Ebeveyn Algıları ve Görüşleri	1	3,23	25	6,85	26	6,57
Eğitim Politikaları ve Yöneticiler	1	3,23	34	9,32	35	8,84
Fen, Doğa ve Çevre Eğitimi	3	9,68	9	2,47	12	3,03
İlkokula Hazır Bulunuşluk ve Okul Olgunluğu	-	-	10	2,74	10	2,53
İş Güvenliği ve Sağlığı	-	-	7	1,92	7	1,77
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Mekân	3	9,68	16	4,38	19	4,8
Okul Öncesi Eğitim Programları ve Modelleri	3	9,68	48	13,15	51	12,88
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Algı ve Görüşleri	2	6,45	36	9,86	38	9,6
Okul Tasarımları ve Mimari	-	-	19	5,21	19	4,8
Öğretmen Eğitimi ve Mesleki Gelişim	1	3,23	1	0,27	2	0,51
Özel Eğitim ve Kaynaştırma	2	6,45	6	1,64	8	2,02
Rehberlik	-	-	7	1,92	7	1,77
Resimli Öykü ve Etkinlik Kitapları	1	3,23	10	2,74	11	2,78
Sağlık, Beslenme ve Fiziksel Gelişim	2	6,45	12	3,29	14	3,54
Sanat, Oyun ve Yaratıcılık	2	6,45	21	5,75	23	5,81
Teknoloji Kullanımı ve Dijital Eğitim	1	3,23	9	2,47	10	2,53
Diğer	-	-	8	2,19	8	2,02
Toplam	31	100,00	365	100,00	396	100,00

*DR= Doktora, *YL=Yüksek Lisans

Tablo 5 incelendiğinde “Okul Öncesi Eğitim Programları ve Modelleri” konusu, %12,8 ile en yüksek oranı almıştır. Bu durum okul öncesi eğitim alanında gerçekleştirilen program değişikliklerinin araştırma konusu oluşu, çeşitli program değerlendirme yöntemlerine göre analiz edilmesi, diğer ülkelerin program yapılarıyla karşılaştırma boyutunda geniş bir perspektif sunması ve Montessori, Reggio Emilia, Bank Street gibi modeller üzerinden program yapısının değerlendirilmesi gibi çalışmaların oldukça yaygın olduğunu göstermektedir. Bu duruma örnek olarak, Paksoy’un (2020) yüksek lisans tezinde gerçekleştirdiği ‘Okul Öncesi Eğitim Programının Stufflebeam (CIPP) Program Değerlendirme Modeli ile İncelenmesi’ başlıklı çalışma gösterilebilir.

Araştırmada “Davranışsal, Sosyal ve Duygusal Gelişim” konusu %11 ile ikinci sırada yer almıştır. Bu durum, çocukların gelişim alan ihtiyaçlarının öncelikli araştırma alanı olduğunu göstermektedir. Bir diğer yaygın konunun “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Algıları ve Görüşleri” olduğu görülüp %9,6 ile üçüncü sırada yer aldığı görülmüştür. Araştırma yapılan konu kategorisinde dikkat çeken “Eğitim Politikaları ve Yöneticiler” (%8,8) ve “Ebeveyn Algıları ve Görüşleri” (%6,5) gibi konular da öne çıkmaktadır. Bu eğilimin araştırmalarda okul öncesi eğitimde kurum yöneticilerinin ve aile iş birliğinin önemi, ebeveynlerin okul öncesi eğitime yönelik algıları ve beklentilerinin vurgulandığı söylenebilir.

Bir diğer araştırma konusu “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Mekân” (%4,8) ve “Okul Tasarımları ve Mimari” (%4,8) olmuştur. Farklı ana bilim dallarında yürütülen bu konuların diğer konulara oranla daha az çalışıldığı görülmektedir. Eğitim ortamlarının tasarımı, güvenlik, ergonomi, çocuk dostu mekanlar gibi bakış açılarının son yıllarda artmasıyla bu araştırma konu başlığının gelecek dönemlerde daha fazla çalışılacağı düşünülmektedir.

Ahlak gelişiminin köklerinin okul öncesi dönemde atıldığı ve bunu ele alan “Din, Değerler ve Karakter Eğitimi” (%3,2) konusu bu araştırmada hem yüksek lisans hem de doktora düzeyinde ele alınmıştır. Ele alınan temalara bakıldığında okul öncesi dönemde değerler eğitimi uygulamaları, ebeveynlerin ve öğretmenlerin din, değerler eğitime yönelik algıları, okul öncesi eğitimde din içeriklerinin yeri gibi çalışmaları içermektedir. Bir diğer araştırma konusu “Fen, Doğa ve Çevre Eğitimi” (%3) özellikle doktora düzeyindeki tezlerde yüksek bir orana (%9,68) sahiptir. Bu durumun çocuğun gözlem, bilimsel düşünme, çevre farkındalığı gibi becerilerin kazanıldığı bu dönemde bu konunun araştırma kapasitesi açısından oldukça zengin ve teorik olarak derinliğinin fazla olduğu düşünülmektedir.

“Teknoloji Kullanımı ve Dijital Eğitim” konusunun (%2,5) tez konu dağılımının içerisine girdiği görülmektedir. Bu durumun dijitalleşen bu çağda okul öncesi dönem çocuklarını da içine alan teknolojik uygulamaların yaygın olarak kullanıldığı, eğitim sürecinde dijital araçların yaygınlaştığı ve etkilerinin incelendiği ve bundan sonraki çalışmalarda da sıklıkla karşımıza çıkacağı söylenebilir.

Yukarıdaki bulgular ışığında okul öncesi eğitim alanındaki lisansüstü tezlerin konu dağılımları incelendiğinde, okul öncesi eğitimin çok yönlü yapısını yansıtan farklı başlıklarda araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Fakat belirli konularda ağırlıklı olarak çalışıldığı, bazı önemli alanların ise sayıca ihmal edildiği görülmektedir. Özellikle öğretmen eğitimi, iş güvenliği, özel eğitim gibi konuların daha fazla araştırma ile desteklenmesi, okul öncesi eğitimin kalitesini artırmaya yönelik katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi eğitim yaşamın temel ve kritik dönemlerini kapsadığından değerlidir. Bu denli kıymetli olan okul öncesi eğitim dönemine yönelik gerçekleştirilen araştırmalar ve güncellemeler sistematik ve planlı bir şekilde ortaya konulup alanın güncel sorunlarının, ihtiyaçlarının ve akademik eğilimlerin sağlıklı bir şekilde tespit edilmesi açısından önem arz

etmektedir. Bu kapsamda çeşitli değişkenlere göre analiz edilen tezler bulgular ışığında çeşitli kaynaklarla desteklenerek yorumlanıp tartışılmıştır. Bu araştırma, 2013-2024 yılları arasında okul öncesi eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin genel bir tablosunu çizerek, alanın eğilimlerini ortaya koymayı amaçlamış ve bulgular okul öncesi eğitim alanının sürekli bir gelişim sürecinde olduğunu, nitel, nicel ve karma yöntemlerin kullanıldığı, çeşitli yaklaşımların benimsendiğini göstermektedir. Yapılan analiz sonuçlarında yıllara göre dağılım incelendiğinde, 2019 yılında yazılan tez sayısında diğer yıllara oranla bir artış olduğu, bu durumun Covid-19 pandemisinin getirmiş olduğu uzaktan eğitim uygulaması ile araştırmacılara esneklik ve vakit kazandırmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Çifçi vd. (2021) yapmış olduğu çalışmada da lisansüstü tezlerin en çok 2019 yılında yapıldığı görüldüğü bu görüş desteklenmiştir. Tez sayıları 2019 yılından sonraki yıllarda sistematik olarak artmasa da yazılan tezlerde bir artış olduğu bu alana yönelik araştırmaların yıllar geçtikçe arttığı söylenebilir.

Yazılan tezlerin çoğunun belli üniversitelerde yaygınlık göstermesinin bu üniversitelerin köklü bir akademik geçmişi, akademik kadrosu ve lisansüstü eğitim programlarının ve olanaklarının gelişmiş olması ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Özellikle okul öncesi eğitim alanının da Gazi Üniversitenin ön plana çıktığı yüksek lisans ve doktora çalışmalarının bu üniversite bünyesinde çoğunlukla yapılması, metropol şehrinde yer alıp örneklem gruplarına ulaşma imkanından, akademik kadronun köklü olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yine önceki yapılan çalışmalarda da lisansüstü tezlerin büyük ve köklü üniversiteler bünyesinde yapıldığı görüldüğü bu fikir desteklenmiştir (Çifçi vd. 2021; Kaytez & Durualp, 2014; Şahin & Bartan, 2017). Yaygın tabloya bakıldığında ise hemen hemen Türkiye'nin her bölgesindeki illerde okul öncesi eğitim alanına ilişkin bir lisansüstü tez çalışmasının yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla bu durum, okul öncesi eğitimin dinamik yapısından ve alana yönelik artan akademik ilgiden kaynaklanmaktadır.

Okul öncesi eğitim üzerine yapılan tezlerin araştırma yöntem tercihlerinde nicel tasarımların öne çıktığı görülmektedir. Bu tercih, nesnel veri sağlama ve elde edilen bulguların genellenebilirliğini artırma amacıyla yapılmıştır. Bununla beraber nitel ve karma yaklaşımların da önemli bir yer tuttuğu görülmüştür. Nitel yöntemlerde daha çok okul öncesi eğitim alanının program boyutunda, öğretmen ve ebeveyn görüşlerine dayalı çalışmalar içerdiği karma yöntemlerde ise, okul öncesi eğitim alanının hem nicel hem de nitel boyutunu ele alan çok boyutlu süreçlerin kapsamlı analizlerle sunulduğu gözlemlenmiştir. Yapılan çalışmalar da bu görüşü desteklemektedir (Ahi, & Kıldan, 2013; Kesicioğlu & Yıldırım Hacıbrahimoğlu, 2019). Okul öncesi eğitim alanı üzerine yapılan doktora tezlerinde en fazla tarama ve deneysel desen tercih edildiği belirlenmiştir. Çoğunlukla doktora tezlerinde deneysel desene bir yönelim olmasının sebebi deney ve kontrol grubu aracılığıyla uygulama boyutunun etkililiği ve ileri düzey istatistiksel bilgi ve yeterlilik sunmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yüksek lisans tezlerinde ise tarama desenlerinin öne çıktığı görülmektedir. Araştırmacıların farklı değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koyma ve bu sonuçlar üzerinden anlamlı sonuçlar elde edilen bu desenin sıkça kullanılma sebebi veri toplama boyutunda çok sayıda kitleye ulaşma durumu, ölçek ve anketlerin uygulama kolaylığı ile ilişkilendirilmektedir.

Okul öncesi eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde veri kaynağı kitlesinin çoğunlukla öğretmenler ve öğrencilerden yana olması okul öncesi eğitimin pratik boyutuna odaklandığı; yönetici, ebeveyn gibi önemli veri kaynak kitleleriyle daha az çalışıldığı tespit edilmiştir. Bu alanlarda araştırma eksikliği olduğu düşünülmekte; özellikle okul öncesi eğitimin önemli paydaşlarından olan bu kitle üzerine daha fazla araştırma yapılması eğitim bütüncül boyutunu görmeye, farklı grupların görüşlerini ortaya koyarak etkililiğini ölçmesine ve politika iyileştirme süreçlerine anlamlı katkılar sunacağı öngörülmektedir.

Okul öncesi eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin örneklem büyüklüklerinin 3 kategori halinde küçük, orta ve büyük olarak ele alındığı; büyük bir kısmın küçük örneklem (0-100) oluşturularak verilerin toplandığı görülmüştür. Küçük çaplı oluşturulan örneklemelerin derinlemesine veri toplandığına, bireysel veya küçük bir grup, sorun ve olguya odaklanarak incelendiği düşünülmektedir. Yapılan çalışmada da buna benzer küçük örneklem grubunun oluşturulduğu görülmüştür (Coşkun & Arık, 2022). Ancak genellenebilirliğin artması, alandaki uygulamaların ve gerçekleştirilecek eğitim yaklaşımlarının sağlam verilere yaslanması için örneklem büyüklüğünün büyük olması gerekmektedir. Bu durum verilerin daha güvenilir sonuçlar vereceğine işaret etmektedir.

Çalışmanın konu başlıkları incelendiğinde “Okul Öncesi Eğitim Programları ve Modelleri” en çok çalışılan konu olarak öne çıkmaktadır. Bu başlık içerisinde yer alan çalışmalar, değişen okul öncesi eğitim programlarının analizi, farklı ülkelerdeki program ve modellerle karşılaştırma ve genel değerlendirme yapılması açısından anlamlı katkılar sağlamaktadır. Özellikle seçilen yıllar arasında gerçekleşen program değişiklikleri ile gelecekte bu konu başlığı altında daha fazla araştırma yapıp detaylandırılacağı öngörülmektedir. Yapılan araştırma göstermektedir ki konu alanlarının çeşitliliği, program çalışmaları, gelişim alanları gibi alanlarda yoğunlaşarak bu çalışmadaki bulgu ve görüş desteklenmiştir (Çifçi & Er, 2019). Bununla birlikte “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Algıları ve Görüşleri” ve “Davranışsal, Sosyal ve Duygusal Gelişim” gibi farklı paydaşları içeren konuların da öne çıktığı görülmektedir. Bu tabi ki doğal bir sonuçtur çünkü okul öncesi eğitimin uygulama boyutundaki okul öncesi öğretmenlerinin tutumları ve çocukların gelişimsel ihtiyaçları araştırılmak istenen öncelikli araştırma konuları olmuştur. Bu durumun aksine; teknoloji ve dijital eğitim, özel eğitim ve kaynaştırma, iş güvenliği ve sağlığı gibi konu başlıklarında dar alanda çalışma yapıldığı görülmüştür. Özellikle teknoloji ve dijitalleşmenin bu denli ön plana çıktığı bu çağda okul öncesi eğitime entegrasi, teknoloji araçları, yapay zekâ gibi olguların okul öncesi eğitim boyutunda araştırılmasının önem arz edeceği düşünülmektedir. Özel eğitim ve kaynaştırma gibi farklı gelişimsel özellik gösteren çocukların erkenden desteklenmesi ve yaşitlarıyla bir arada eğitim alması okul öncesi dönemde kritik önem taşımaktadır. Ancak, bu alana yönelik tez çalışmalarının sayıca sınırlı olması önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Söz konusu konuların okul öncesi eğitim kapsamında taşıdığı öneme rağmen, yeterince ele alınmaması literatürde belirgin bir boşluk olduğunu göstermekte ve bu durumun, gelecekte yapılacak araştırmalara yön vereceği düşünülmektedir.

Tüm bu sonuçlar göstermektedir ki bu çalışma okul öncesi eğitim alanında 2013-2024 yılları arasında gerçekleştirilen lisansüstü tezleri sistematik bir şekilde inceleyerek alana ilişkin kapsamlı bir görünüm sunmaktadır. Veri kaynağı kitlesinden örneklem büyüklüğüne, araştırma desenlerinden konu dağılımlarına kadar pek çok boyutta elde edilen veriler ışığında okul öncesi eğitimin hem kuramsal temellerinin hem de uygulama boyutunun yoğun bir şekilde incelenip araştırıldığı görülmektedir.

Gelecekte çalışma yapmayı planlayan araştırmacılara okul öncesi eğitim ile ilgili konu başlıkları içerisinde sınırlı sayıda ele alınan teknoloji ve dijitalleşme, öğretmen eğitimi ve mesleki gelişim gibi konularda araştırma yapmaları önerilmektedir. Bu konuların alandaki boşluğu doldurma ve özgün olacağı düşünüldüğünden alana katkı sunma potansiyeli taşımaktadır. Araştırmacılar okul öncesi eğitimin belli bir alanına yoğunlaşarak anahtar kelimelerini genişletip daha derinlemesine çalışma gerçekleştirebilirler. Okul öncesi eğitim ile ilgili araştırılan lisansüstü tezlerin çoğunlukla nicel yöntemlerle çalışıldığı ve genelleme yoluyla çok sayıda veriye ulaşıldığı, araştırmaların daha detaylı ve derinlemesine bilgi edinilmesi için hem nicel hem de nitel yöntemin bir arada kullanıldığı karma yöntem araştırmaların ise alana daha fazla katkı sağlayıp farklı bakış açıları sağlayarak bütüncül bir yaklaşımla faydalı olacağı önerilmektedir. Okul öncesi eğitim ile ilgili araştırılan lisansüstü

tezlerde eksikliği görülen veri kaynağı kitlelerinden veli, yönetici, diğer katkıda bulunan gruplar ile yapılacak olan araştırmaların daha fazla tercih edilerek artırılması önerilebilir. Büyük örneklem grupları oluşturularak daha genellenebilir sonuçlara ulaşılması veriler açısından daha güvenilir ve geçerli olacağından ileride gerçekleştirilecek araştırmalarda büyük örneklem grupları ile çalışılması önerilmektedir. Yüksek lisans ve doktora programlarının belli üniversitelerde yoğunlaşması, özellikle doktora temelinde yapılan çalışmaların sayıca az oluşu derinlemesine ve uzmanlaşmış araştırma imkanını azaltacağından doktora düzeyindeki araştırmaların sayısı artırılabilir ve üniversite bünyesindeki enstitülerde okul öncesi eğitim doktora programlarının açılması, akademik personel sayısının artırılmasının alana daha fazla hizmet edeceği düşünülmekte olup, okul öncesi eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik eğitim politikalarının desteklenmesi önerilmektedir.

Değerlendirme/Evaluation:

Çift Taraflı Kör Hakemlik Sistemi
Double Blind Refereeing System

Etik Kurul İzni/ Ethics Committee Permission: Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 22.04.2025 tarih ve 24.04.2025-33833 nolu yazısı ile etik açıdan uygun görülmüştür. / *It was deemed ethically appropriate with the letter dated 24.04.2025 and numbered 24.04.2025-33833 of Fırat University Ethics Committee.*

Etik Beyan Metni/ Ethics Declaration Text:

Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

It is hereby declared that scientific and ethical principles were adhered to during the preparation of this study and that all studies used are cited in the references.

Etik Bildirim/Ethics Notification: info@esosder.org

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı/ Declaration of the contribution rate of the researchers:

Birinci yazar %50, ikinci yazar %50 oranında katkı sağlamıştır.
The first author contributed 50%, the second author 50%

Yapay Zekâ Kullanımı /Use of Artificial Intelligence:

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar(lar) tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir.

No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content of the study was produced by the author(s) in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.

Çıkar Çatışması Beyanı/ Declaration of conflict of interest:

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.
There is no potential conflict of interest in this study.

Kaynakça

- Ahi, B. & Kıldan, A. O. (2013). Türkiye’de okul öncesi eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi 2002-2011. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27 (23 – 46).
- Aral, N., Kandır, A. & Can Yaşar, M. (2011). *Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı* (Geliştirilmiş 4. Baskı). Yapa Yayıncılık.
- Ayyıldız, E. & Bilici Albayrak, H. S. (2020). *Türkiye’de zorunlu okul öncesi eğitim: güçlükler ve fırsatlar politika notu 15* (ss. 2-19). İlke İlim Kültür Eğitim Vakfı Yayınları.
- Bardak, M. (2024). Türkiye’de okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimi ve mevcut durumu. İ. Kaya (Ed.), *Araştırma Raporları 14 Okul Öncesi Eğitim* içinde, (ss.16-26). İlke Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2024). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (35.baskı). Pegem Akademi.
- Can Yaşar, M. & Aral, N. (2011). Türkiye’de okul öncesinde drama alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(22), 70-90.
- Coşkun, A. & Arık, S. (2022). Okul öncesi fen eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin eğilimleri. *Anadolu Öğretmen Dergisi*, 6(2), 183-211.
- Çelik, M. & Gündoğdu, K. (2007). Türkiye’de okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 172-190.
- Çifçi, M. & Ersoy, M. (2019). Okul öncesi eğitimi alanındaki araştırmaların yönelimleri: bir içerik analizi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 8(3), 862-886. <http://dx.doi.org/10.30703/cije.581302>
- Çifçi, T., Dere, Filiz. & Eren, N. (2021). Türkiye’de okul öncesi eğitimi alanında değerler ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *International Journal of Field Education*, 7(1), 62-79. <https://doi.org/10.32570/ijofe.880814>
- Deretarla Gül, Y. (2008). *Meşrutiyet’ten günümüze okul öncesi eğitim*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(1), 269-278.
- Doğan, Ö. (2012). Okul öncesi eğitime temel olan bazı görüşler. G. Haktanır (Ed.), *Okul Öncesi Eğitime Giriş* içinde (Genişletilmiş 7. Baskı, ss. 27-40). Anı Yayıncılık.
- Erbil Kaya, Ö. M., Kaptan, N., Sarıoğlu, S., Somuncu, B. (2022). Okul öncesi eğitim ortamları ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 995-1014. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1033622>
- Erol, N. (2011). Toplumsal Değişme ve Eğitim: Temel İlişkiler, Çelişkiler, Tartışmalar. *Gazi Akademik Bakış*, 5(9), 109-122.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (Gözden geçirilmiş ve güncellenmiş 5.baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Işıkoğlu, N., Erdoğan, S., Şimşek, Z. C. & Akgün, Ö. (2021). Okul öncesi eğitimi dergisine bir bakış: tarihsel trendler ve gelecek vizyonu. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 445–468. <https://doi.org/10.24130/eccdjecs.1967202152372>

- Karabulut, H. İ. (2021). Araştırma yaklaşımının seçilmesi (E. Karadağ, Çev. Ed.). In Creswell, J. W. & Creswell, J. D. *Araştırma tasarımı- nitel, nicel ve karma yöntem araştırmaları* içinde (5.basımdan çeviri, ss. 3-21). Nobel Akademi.
- Karakaya Özyer, K. (2022). Veri analizi ve değerlendirilmesi. H. Tabak, B. Aksu Dünya, ve F. Şahin (Ed.), *Eğitimde araştırma yöntemleri* içinde (1. baskı, ss.289-334). Pegem Akademi.
- Kaytez, N. & Durualp, E. (2014). Türkiye’de okul öncesinde oyun ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 110-122.
- Kazu, İ. Y. & Kaplan, A. (2023). A review of education programmes supporting the social development of preschool children: A meta-analysis study. *International Online Journal of Educational Sciences*, 15(4), 852-871.
- Kesicioğlu, O. & Yıldırım Hacııbrahimoğlu, B. (2019). An examination of the thesis prepared for the preschool period between the years 2010-2018. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 10(37), 849-862.
- Kırık, E.D. & Kazu, İ.Y. (2019). Teachers' views on the effect of preschool education on success in primary education. *Journal of Educational Reflections*, 3(1), 59-74.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (1953). *Millî Eğitim Bakanlığı V. Millî Eğitim Şûrası-Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu*.
https://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/dokumanlar/5_sura.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (1993). *Millî Eğitim Bakanlığı 14. Millî Eğitim Şûrası-Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu*.
https://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/dokumanlar/14_sura.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*.
https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195712275243-okuloncesi_egitimprogrami.pdf adresinden erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). 20. Millî Eğitim Şûrası Kararları.
https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_12/08163100_20_sura.pdf adresinden erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024a). *Temel eğitim genel müdürlüğü okul öncesi eğitim programı*
<https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/guncellenenokuloncesiegitimprogrami.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024b). *Türkiye yüzyılı maarif modeli okul öncesi eğitim programı*.
<https://tymm.meb.gov.tr/upload/program/2024programokuloncesiOnayli.pdf> adresinden erişilmiştir.
- OECD, (2024). Verinin Dili OECD 2024 Eğitim Raporu
https://enstitusosyal.org/uploads/publications_module/file-17379812202024612353.pdf adresinden erişilmiştir.
- Özdemir, D., Erüzun, H. M. & Kuru, N. (2021). 1952’den 2021’e Türkiye’deki okul öncesi eğitim programlarında sosyal-duygusal gelişim. *JRES*, 8(2), 314-335.
<https://doi.org/10.51725/etad.944339>
- Paksoy, E. N. (2020). *Okul öncesi eğitim programının Stufflebeam (CIPP) program değerlendirme modeli ile incelenmesi* (Yayın No. 643367) [Yüksek lisans tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç. & Taşkın, N. (2020). Eğitim paydaşlarının okul öncesi eğitimin zorunlu olmasına ilişkin görüşleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(1), 58-78. <https://doi.org/10.33308/26674874.2020341161>
- Şahin, G., & Bartan, M. (2017). Okul öncesi eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 7(60), (69-84).
- UNICEF, (2019). A world ready to learn prioritizing quality early childhood education global report <https://data.unicef.org/resources/a-world-ready-to-learn-report/> adresinden erişilmiştir.
- Wach, E., Ward, R. (2013). Learning about Qualitative Document Analysis. The Institute of Development Studies and Partner Organisations. Report. <https://hdl.handle.net/20.500.12413/2989> adresinden erişilmiştir.
- NOT: Araştırmada içerik analizine dahil edilen tezlerin listesine aşağıdaki adresten ulaşabilirsiniz.
- <https://docs.google.com/document/d/12VLn89hZisHhSDUco59aXr9GzRNlonyF/edit>